

Učiteljski TOVARIŠ.

List za šolo in dom.

Izhaja 1. in 15. vsakega meseca na celi polji. Cena mu je za celo leto 3 gold., za pol leta 1 gold. 50 kr. Spise in dopise prejema vredništvo; naročnino in oznanila pa prejema in razpošiljanje oskerbuje založništvo.

List 3.

V Ljubljani, 1. februarja 1880.

Tečaj XX.

Nekaj o branji.

A. Vranski.

Pouk v narodnej šoli je tako mnogostransk, obseza toliko raznoterih posameznosti, da se nam pač marsikateri običaj pri njem čestokrat neznamenat, nepotreben dozdeva. — Tako vsaj bi sodili, če bi se ne vtopili v njega bistvo, če bi po tem takem ne uvideli, da ravno to, kar se nam na videz malovažno zdí istinito more postati jako važno.

Slehnemu učitelju je znano, kako raznovrsten je jezikoslovni nauk v narodnej šoli. Nikjer drugod mu v razpravo ni toliko sredstev v razpolaganje, nego baš pri tem velevažnem predmetu, zlasti pri jezikovnem uku more učitelj kazati svojo nadarjenost, svojo spretnost za učiteljvanje. Tu je odperto njegovemu delovanju obširno polje, tu more pri resnej volji in vztrajnosti doseči dokaj lepih, povoljnih vspehov, ki bodo njegovo serce z radostjo napolnili, ter mu dostojno poplačali obilen trud. — Sosebno važen oddel jezikoslovnega uka je priučenje razumnega in lepega branja ali čitanja. Razumno branje je odmev razumne duše, ono svedoči, da glasovi po njem izhajajoči, niso le blebetani, ampak da so razumno vbrani, t. j. razumno branje kaže, da si je bralec v svesti prebrane tvarine, da je le-to duševno prebavil. Torej temelj razumnemu branju je razum onih misel, ki se imajo čitati, t. j. ustmeno (z besedami) izraziti. A branje še ni doveršeno, če je le umevno, ono mora biti tudi lepo. Razumno in lepo branje to še le je doveršeno, pravilno branje. In to oboje ima učitelj gojiti v šoli.

O lepem branju pa hočemo tu malo obširneje govoriti. — Branje postane lepo po vnašnjem vplivu. Človek, ki nikoli ni slišal lepo brati, tudi sam nikdar lepo bral ne bo, ravno tako, ko on nikdar dober go-

vornik postati ne more, ki se je govorništva le po knjigah učil, dobrih govornikov pa nikoli poslušal ni. V najni vpliv še le podari branju ono milobo, ki se tolikanj prileže našemu sluhu, ono čarovito moč, ki nam seže v serce, ki nas ogreje. Ta blaženi vpliv mora izhajati v šoli, se vé da le od učitelja samega. Učitelj je svojim učencem — vsaj bi to moral biti — najzdatnejši vir onim milodonečim glasovom, ki segajo otrokom v serce, katerih se s časoma sami navzamejo. In da se bodo otroci navzeli lepih glasov, to učitelj more doseči s tem, da jih po možnosti navadi lepo brati. Edino sredstvo, ki ga bo pripeljalo do tega cilja, je to, da on sam svojim gojencem vsako berilno vajo prav lepo prečita. Pri obravnavi vsacega branja mu ima lastno prečitanje veljati za glavno brigo, katerej se nikoli izneveriti ne sme! Skusnja uči, da se otroci le po lepem, jasnem prečitanji učiteljevem privadijo pravilnega branja. Samo ob sebi se razumeva, da mora učitelj tudi strogo gledati na to, da se učenci potrudijo brati vse tako, kakor so slišali od njega; on jih mora navaditi posnemanja in z vztrajnostjo se mu to bode posrečilo, vsaj sta pouk in odgoja vendar le po večjem utemeljena v navadi!

Da pa bode učitelj mogel zadostevati tej nalogi, treba je, da jej je kos t. j. da on sam zna lepo brati, kajti drugim moremo podajati le tega, česar smo se sami do dobrega navadili. Učitelju je torej treba vedne vaje, pred vsim pa vestne priprave! Predno bode kaj učencem prečital, naj to doma nekterikrat stori, da bode lahko s dobro vestjo stopil čez šolske sobe prag! Nikdar naj ne misli, da za otroke že zna brati, vedno naj si bo svest zlatih besed: za male je še najboljše komaj dobro! Učitelj naj stopi pred svoje učence tako v vsakem obziru podkovan, kakor mora to biti igralec na odru, ako noče, da se mu posmehuje občinstvo. Prebirajoč učitelj, ni li podoben igralcu na odru? In če on svoje naloge dobro ne zna, če pri branju dela napake, ni li potem zasmehovanja vreden? Gotovo! On se osmeši pred malim svojim občinstvom, on, ki ima biti učencem v vsakem obziru v vzor, v posnemanje! Zdajci se jim pa kaže tako malomarnega, da še brez napak ne zna čitati! — Nikarte misliti, da otroci vsega ne opazijo, — oni so boljši opazovalci od nas! O vanitas!

Če se nočemo osmešiti, če nočemo priti ob veljavo in autoritêto pri svojih gojencih, če si hočemo ohraniti pri njih svojo vzvišenost — potem moramo biti vsak čas vsestransko pripravljeni. Žalibog, da se ravno na lepo čitanje tako malo ozir jemlje! Dosti je učiteljev, ki svojim učencem beril nikoli ne prečitajo ali če to že storé, beró prav slabo, brez vsega naglása, brez vse živahnosti, — le mehanično! Vedno boljše nič brati, ko pa slabo brati! Boljše za učence, ker vendar ne slišijo, kako se nima brati, boljše za učitelja, ker še vedno ostane oger-

njen sè svitom one vsevednosti, ki si jo domišljavajo otroci o njegovej osebi. Da otroci pri tacih učiteljih nikdar ne bodo znali pravilno brati, pač naravno nasleduje po tem, kar smo že navéli. In vendar bi moral vsak učitelj, kteremu je le količkaj mar za blagor dece mu izročene, za blagor svojega roda, smatrati gojitev lepega branja za sveto svojo dolžnost! A da bode v tem smislu kaj uspešnega dosegel, mora se navaditi sam izglednega čitanja. Le tedaj, če bo učenik sam izgledno prečital berila, posnemali ga bodo tudi učenci, da posnemati morali. Lepo branje — smo prej dejali — človeka ogreva, lepo branje prihaja iz serca v serce; v našem slučaju iz serca učiteljevega v serce otrok! Kar se pa sercu prikupi, to cene ne zgubi, marveč blagodejno vpliva na vse notranje življenje človekovo. — Pripravljajmo se torej doma, da bomo izgledno lepo brali, mi, ki imamo učiti druge branja!

Če bomo po tem takem navadili deco, kolikor se to pač v šoli zgoditi more, pravilno brati, vcepili ji bomo s tem tudi veselje do čitanja za poznejše življenje. Otroci bodo uvideli korist čitanja in, mladenči ali device, ohranili si bodo veselje do njega, prostovoljno bodo v prostih urah iskali te duševne zabave. Zakaj pa prosti narod tako malo bere? Zato, ker nima pravega pojma o koristi in blaženosti čitanja, ker se mu mertve čerke gnjusijo, ker ne vé besedam vdihniti življenja — s kratka, ker se ni učil razumnega in lepega branja. Besede morajo mesó postati in v to je nam, národnim učiteljem nevmorno delovati, ako nam je sploh na sercu, da postane naš prosti ljud olikeželjen, omikan in — srečen! —

Jernej Kopitar.

Glagolita Clozianus. Kar je o Kopitarju pisal Čop vže leta 1833 (v Slow. ABC-Krieg str. 2): „Wenn wir im gegenwärtigen Aufsätze die Ansichten des Herrn Kopitar mehrmals zu bestreiten veranlasst werden, so wollen wir dadurch seiner wohlverdienten europäischen Celebritaet, die unserer Anerkennung nicht bedarf, keineswegs zu nahe treten“; — to je v istini postal po slavni knjigi:

5. Glagolita Clozianus id est Codicis Glagolitici inter suos facile antiquissimi, supparisque ad minimum exarato A. 1057 codici Cyrilliano Ostromiri Novigradensis. Fragmentum Foll. XII. membr. servatum in bibliotheca Ill^{mi} Comitum Paridis Cloz Tridentini. Literis totidem cyrillicis transcriptum, amplissimis de Alphabeti Glagolitici antiquitate et Liturgia Slavica A. 870 primum coepta in Pannonia prolegomenis historicis et philologicis; monumentis item tribus dialecti Carantanicae sec. X. Monachii repertis; speciminibus Slavismi Cisdanubiani ab A. 1057—1835; Calendario Slavico A. 1057, aliisque Ineditis; addito graeco